ЯДОМАЕ — ВЯДОМАЕ

Люблю бываць у кампаніі рыбаловаў ды паляўнічых: там столькі ўсяго пачуеш!.. А калі пашчасціць, то, можа, і сам перажывеш.

Дык вось. Неяк раз мы з сябрамі — я за рулём — паехалі на штучнае вадасховішча, хацелі парыбачыць. А Пятро, самы малодшы з нас, дык яшчэ і стрэльбу прыхапіў.

— Ці не ў плотак страляць сабраўся? — засмяяліся мы.

— А там паглядзім, — адбрахаўся паляўнічы-пачатковец.

І вось мы прыехалі на месца, разбрыліся па беразе, закінулі вуды... Пётра са стрэльбай пацягнуўся ўсцяж ракі? Ну і няхай.

Клёў у той дзень быў на славу, рыба лавілася хутка, і праз нейкі час мы ўжо сталі падумваць, каб раскладваць вогнішча ды варыць юшку... Як тут на гарызонце ўзнік Пятро — прычым... з трафеямі.

— Дзвюх андатраў падстрэліў, — пахваліўся ён.

— Брашы ды меру знай, — абарвалі яго мы, бо дакладна ведалі: андатраў тут зроду не было!

— А гэта што? — настойваў на сваім паляўнічы.

Усе разам мы сталі глядзець.

— Ды нутрыі ж! — выдаў здагадку я. — Але ж іх, як трусоў ці норак, у клетках трымаюць. Яны ў няволі жывуць.

— Ты дзе іх падстрэліў? — населі на паляўнічага.

— Ды вунь у той канаве, — паказаў на вёску Пятро.

Мы дружна павярнулі галовы і ўбачылі... жанчыну, якая, пільна гледзячы пад ногі (нібы шукаючы што), нетаропка ішла да нас.

Дабра ад яе візіту чакаць не даводзілася: мы мігам сабралі манаткі, селі ў машыну і рванулі з месца. Як потым аказалася, нездарма: жанчына і сапраўды шукала нутрый, якія ўцяклі з дрэнна зачыненай клеткі.

Аднак на гэтым нашы прыгоды не скончыліся, бо з сабой мы, вядома ж, бралі гарэлку. Дык што — яе везці назад?

Адшукалі добрае месца, селі выпіваць... Без юшкі, на жаль і... пакуль, бо пасля нейкай з чарак высветлілі, што ў аднаго з сяброў заўтра — прафесійнае свята! Прыйшлося нам рабіць падарункі — у выглядзе рыбы, што злавілі надоечы, ды дзвюх падстрэленых нутрый.

— Шапку пашыю, — спланаваў Валодзя (ён жа віноўнік «урачыстасці»). — А што — скуркі выраблю...

— ...Тушкі — я сабакам забяру, — перапыніў яго Пётра. — Глядзі ж, не выкінь...

А мы, шчыра кажучы, і не думалі іх выкідаць: ведалі, што мяса нутрый не проста ядомае, а нават дыетычнае. Дык чаму б...

Як і варта было чакаць, працяг «банкета» адбываўся на Валодзевай дачы. На славу атрымалася там юшка! Умомант разабралася з чыгунка і мясное рагу...

— А дзе мае тушкі? — перад ад'ездам дадому спытаў Пётра.

— Няма, — адказалі мы.

— Ну, як гэта?.. Некуды ж дзеліся?

— З'еліся, — развёў рукамі Валодзя.

Пятро, рукою прыкрыўшы рот, кінуўся за рог дачы...

Што ні кажы, цікава пабываць у кампаніі паляўнічых-рыбаловаў. А яшчэ лепш — у цесным гурце сапраўдных сяброў.

Валерый Гаўрыш,
г. Чавусы.

РАЗ, ДВА... УЗЯЛІ!

Гэтую гісторыю я чуў з дзяцінства: калі-нікалі ў вёску да нас прыязджаў дзядзька, бацькаў родны брат. Яны ўдваіх падоўгу сядзелі за сталом, размаўлялі, нешта ўспаміналі. І амаль кожны раз госць расказваў, што ўжо бываў у нашай вёсцы — некалі раней, калі мы ў ёй яшчэ не жылі, а ён працаваў шафёрам — то з Гомеля, то з Буда-Кашалёва адвозіў у Чачэрск розныя тавары.

Дык вось. Ні самой шашы, ні асфальту ў вёсцы тады не было. Ды што там — не было нават прыстойнай гравійкі: яма на яме...

У адну з іх дзядзькаў грузавік і патрапіў, прычым — нібы ў нерат: ні ўзад, ні ўперад.

А ў кузаве між тым груз. І не абыякі, а скрыні з віном... Як іх давезці да крамы, як выбрацца з гразі, дзядзька зусім не ведаў.

І тут на ягонае шчасце (ён так падумаў) да лужыны падышлі мясцовыя жыхары, прапанавалі дапамагчы — падштурхнуць машыну...

«Якія добрыя людзі ў гэтай вёсцы жывуць!», — узрадаваўся дзядзька. Ён тут жа заняў сваё месца за рулём, завёў грузавік. Мужыкі тым часам абляпілі кузаў: уперліся хто рукамі, хто плячыма (адзін, праўда, неўпрыкмет заскочыў наверх...) і самі сабе гучна загадалі:

— Раз, два, узялі!

Грузавік хіба трошкі зрушыўся з месца.

— Хлопцы, трэба яшчэ! — скамандаваў галоўны з выратавальнікаў. — Слухай маю каманду: «Раз, два...»

Машына зноў кранулася... І нават прасунулася — на нейкі метр... (Скрыня з віном таксама... У бок бліжэйшых кустоў).

...Колькі было скрадзена, я, шчыра кажучы, ужо не помню. Помню, што ўрэшце грузавік з палёгкай выехаў на сушэйшае, што задаволены дзядзька шчыра падзякаваў мужыкам ды паехаў далей.

...Цікава, што мой бацька пра вось гэту «аперацыю» з віном пачуў адразу ж, як толькі пераехаў у вёску. Разам з іншымі мужыкамі ён шчыра смяяўся з недарэкі-шафёра. І толькі потым даведаўся, што за рулём машыны быў яго родны брат.

Яўген Шастакоў,
г. Гомель.

НЕ БЯРЫ ЧУЖОГА: АДДАСІ СВАЁ

...Мая ўнучка расказвала, як аднойчы, сыходзячы з крамы, забылася на стале пакет. Як быццам, нічога ў ім такога каштоўнага, але ж яна вярнулася, каб забраць. І пры гэтым ледзьве не спазнілася, бо нейкая дзяўчына, убачыўшы «нічыйнае», ужо, што называецца, прыбрала яго да рук.

— Аддай! Гэта маё, — спыніла яе ўнучка.

— Не, маё! — стала тузацца зладзюжка.

На галасы як з-пад зямлі выраслі ахоўнікі.

— Спытайце, што ў гэтым пакеце, і вы адразу ўбачыце: яна не ведае, — прапанавала дзядзькам унучка. — А я — ведаю, бо гэта мой пакет...

Адчуўшы, што справа гэта дабром не скончыцца, зладзейка кінула чужое і задала такога драла, што толькі яе і бачылі...

Гэты эпізод з жыцця ўнучкі нагадаў мне іншы — свой, хоць і досыць даўні.

У той дзень я чарговым разам прыехала ў райцэнтр, і мне там, можна сказаць, пашчасціла — я дастала хлёркі. Моладзь гэты парашок, можа, і не ведае, бо цяпер для ўборкі прыбіральняў чаго толькі няма... А ў нас калісьці толькі хлёрка і была — адзіны сродак, прычым, з вельмі непрыемным рэзкім пахам.

Каб не разносіць яго па вуліцы, не «сеяць» вакол сябе, я акуратна загарнула хлёрку ці не ў сем папер. У выніку атрымаўся ладны і досыць сімпатычны пакунак, з якім можна было ехаць дадому. Праўда, перад гэтым хацела яшчэ зайсці ў сталоўку...

Скрутак палажыла на ўваходзе, каля сцяны. Там, падумала, ён нікому не будзе ні смярдзець, ні замінаць, ні вочы мазоліць... І памылілася, бо, сабраўшыся сыходзіць, убачыла, што пакунка майго няма: як скрозь зямлю праваліўся!

Ці шкадавала я яго? Ну, вядома ж, бо ў гаспадарцы, як той казаў, і трасца прыдасца: па блаце яе даставала ды так старанна пакавала яшчэ...

А з іншага боку не магла, помню, стрымацца ад рогату. Злодзей жа чакаў, што ў скрутку нешта каштоўнае, добрае, што ён зараз пажывіцца. І такі ж пажывіўся!

Карацей, у зладзюг ды зладзюжак праца вельмі цяжкая і небяспечная. Мала таго, што рызыкуюць яны — маёмасцю, добрым імем, свабодай — дык часцяком яшчэ і не ведаюць, а дзеля чаго?

Яўгенія Кулевіч,
Смаргонскі раён.

НЕ БУДЗЕ ТОЕ, ДЫК БУДЗЕ ДРУГОЕ

Кажуць, што адно добрае слова можа сагграваць аж тры зімовыя месяцы. Не ведаю, як наконт усёй зімы, а вось наконт цэлага аўтобуса — гэта і сапраўды.

...Гады два таму я штодзень ездзіла на работу ў райцэнтр: далёка, за трыццаць кіламетраў. Але самым невыносным была не адлегласць, а, па-першае, аўтобус, які не абаграваўся нават зімой, па-другое — кіроўца, які ніколі нікуды не спяшаўся, хоць пасажыры і падганялі...

Той дзень пачынаўся, як звычайна: золкі ранак, халодны салон, маруда-кіроўца... Мае землякі, з гэтым даўно змірыўшыся, дарогу «скарачалі», як маглі: той-сёй бавіў час у размове, нехта драмаў.

Але вось на адным з прыпынкаў у салон падняўся мужчына гадоў шасцідзесяці, паздароўкаўся і гучна выдаў:

— Весялей, весялей, грамадзяне! Што вы, як апошняе палена ў печ укінулі! Сёння ж пятніца...

І што вы думаеце: людзі адразу ажылі-прачнуліся, заўсміхаліся, загаманілі. Сагрэла думка, што наперадзе і сапраўды — выхадныя, сагрэла... слова. Дакладней — выраз пра апошняе палена. Развітацца з ім, значыць, застацца без цяпла... Пасярод зімы... Твар гаротніка ўявіць няцяжка...

Успамінаючы яго, усякі раз захапляюся: якое ж прыгожае, шчодрае і насамрэч цёплае — жывое роднае слова!..

І якога ж багацця пазбаўляе сябе той, хто яго цураецца.

Ірына Матусевіч,
Дзяржынскі раён.

Рубрыку вядзе Валянціна ДОЎНАР.

Неасабісты суб'ектыў

Каложская царква Пятра і Паўла

У што выліваецца наша абыякавасць да ўласнай гісторыі і не толькі да яе

УЯЎЛЯЮ, як здзівіў загаловак усіх, хто хоць неяк, хоць на ўзроўні школьнай праграмы валодае ведамі пра помнікі нашай архітэктуры. Я ўжо не кажу пра саміх гарадзенцаў, для якіх Каложа — больш чым сімвал іх старажытнага горада. Вы яшчэ спадзеяцеся, што я нейкую іншую царкву маю на ўвазе, не нашу Барысаглебскую? Не, шаноўныя, менавіта тую самую, нашу. А «перайменавалі» яе людзі, для якіх — што Барыс і Глеб, што Пётр і Павел — усё адно. Як, падазраю, і ўсё астатняе, што датычыцца гісторыі нашай краіны...

І ўсё б яно нічога, і не варта яно было б таго, каб пра гэта пісаць, бо і памыліцца можа самы дасведчаны чалавек, і невукаў нават у самым адукаваным грамадстве хапае, калі б не адно «але». Згаданыя «ўнікальныя» звесткі пра Каложу я знайшла ў даведніку з прэтэнзійнай назвай «Гід па Беларусі», выдадзеным нашай вельмі нават самавітай канторай і ляжыць на століку ў кожным купэ цягніка «Масква — Мінск» (мяркуючы па накладзе — больш за дзве тысячы асобнікаў, ездзіць ён і ў іншых цягніках міжнародных ліній). Прыемная з выгляду кніжка, з выдатнай паліграфіяй і якасна аддрукаванымі фота. Так і цягнецца рука, каб пагартаць і пачытаць, тым больш у даволі доўгім падарожжы. Удалы маркетынгавы ход — вось так ненавязліва расказаць патэнцыйным турыстам пра Беларусь, спачатку запрасіўшы іх на буйныя спартыўныя спаборніцтвы, якія адбудуцца ў нас у хуткім часе, на наступных старонках расказаць пра гарады, прыродныя і аздараўленчыя аб'екты, якія можна і трэба ў нашай краіне наведаць...

АЛЕ калі ад разглядвання старонак пераходзіш да іх чытання, стракатая кніжка ўжо не здаецца такой удалай. Каб жа толькі пра Каложу ў ёй памыліліся! Ні адзін абласны цэнтр «пакрыўджаным» не застаўся.

Напрыклад, пра Мінск чытаем кароткую гістарычную даведку (стыль арыгінала пры перакладзе з рускай дакладна захаваны): «Узнікнуўшы як крэпасць Полацкага княства, горад апынуўся ў цэнтры новай дзяржавы — Вялікага Княства Літоўскага. У 1793 годзе Мінск увайшоў у склад Расійскай Імперыі і ў 1796 годзе стаў цэнтрам Мінскай губерні. У 1918 годзе горад — сталіца Беларускай Народнай Рэспублікі». Далей — два сказы пра вайну, і адразу — пра сталіцу Рэспублікі Беларусь... Мінчанам таксама цікава будзе даведацца пра касцёл Святога Роха, які «схаваны ад турыстаў унутры спальнага раёна» (насамрэч храм знаходзіцца ў самым цэнтры, за некалькі крокаў ад плошчы Перамогі), і пра тое, што ў сталіцы каля дваццаці музеяў, але варта ісці глядзець чамусьці толькі на слуцкія паясы.

«Архітэктура Брэста падобная да еўрапейскіх гарадоў. Вы можаце цэлы дзень прагульвацца па горадзе, і толькі прыветлівы народ і руская мова выдадуць вам, што вы ўсё яшчэ ў Беларусі». «Свята-Мікалаеўскі гарнізонны сабор у Брэсце, можна сказаць, паўстаў з попелу, яго збіралі па самых дробных крупіцах, аднаўляючы першапачатковы выгляд»...

«Многія інтэр'еры палаца ў Гомелі адноўленыя, і цяпер сустрэчы важных асоб дзяржавы праводзяцца там жа, дзе шмат гадоў назад князі Румянцавы і Паскевічы прымалі сваіх гасцей». (Вы калі-небудзь чулі пра важныя дзяржаўныя сустрэчы ў сценах гомельскага палаца?)

Пішучы пра Віцебск і яго наваколле, аўтары «Гіда» Полацк згадалі ў раздзеле «Самае смачненькае: Полацк і Відзы», успомніўшы ў старажытным горадзе ўсё, што магчыма, толькі не Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр. А жыхары Гродна даведаюцца пра свой горад яшчэ адзін цікавы факт: аказваецца, у Старым замку Ягайла гуляў вяселле з Соф'яй Гальшанскай! (Канешне, павянчаўся ў Навагрудку і паехаў святкаваць у Гародню. Паўтары сотні кіламетраў — хіба ж гэта адлегласць для пятнаццатага стагоддзя?)

Але найбольш з фактурай «пашанцавала» слаўнаму гораду Магілёву. «У перыяд Вялікай Айчыннай вайны горад мог стаць цэнтрам БССР, аб чым цяпер нагадвае толькі Дом Саветаў». Улічваючы, што «ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны» горад быў пад акупацыяй з ліпеня 41-га па чэрвень 44-га, нават баюся спытацца ў аўтараў, што яны мелі на ўвазе і хто, на іх думку, Дом Саветаў будаваў...

НАВАТ калі палічыць усё вышэйнапісанае за нязначныя прыдзіркі: маўляў, разлічана ўсё не на саміх беларусаў, а на іншаземцаў (перш за ўсё, на расіян), якіх «Гід» проста інтрыгуе і запрашае... Людцы, дык гэтыя ж самыя расіяне — носьбіты рускай мовы, нам за здзекі з гэтай самай мовы маюць усе падставы гэту цуда-кніжку на галаву надзець. «Могилев имеет насыщенную историю: ставка Верховного главнокомандующего и резиденция последнего российского императора отражают сложные и печальные события начала XX века»... «Некоторые из фонарей созданы по мотивам произведений Н. Гоголя...» Я ўжо не кажу пра «перлы» накшталт «речка Припять» ці «сосновая роща». На якой гэта мове? Для каго напісана? Дзе павага — калі не да гісторыі сваёй зямлі, не да мовы, якая мае статус дзяржаўнай, дык хаця б да саміх сябе?!

А ўсё выглядае прыблізна так. Фірма атрымала выгадны заказ і рашыла выканаць яго сваімі сіламі. (З меркаванняў эканоміі, самаўпэўненасці, яшчэ нейкіх — тут не вельмі важна). Спецыялісты фірмы, дапускаю, выдатныя прафесіяналы ў справе маркетынгу. (Хоць, калі казаць пра маркетынг менавіта турыстычны, слова прафесіяналы тут ставіцца пад сумненне). Яны селі і, карыстаючыся неправеранымі крыніцамі і ўласнай фантазіяй (менавіта гэта ідзе ў ход, калі не хапае ведаў), напісалі кніжачку. Якую, перш чым друкаваць, дастаткова было даць пачытаць аднаму гісторыку і аднаму філолагу, вядома, не за бясплатна. Фірма зрабіць гэта патрэбным не палічыла. Вынік — «Гід» як ледзь не афіцыйнае выданне пра краіну Беларусь катаецца ў міжнародных цягніках і не здзіўлюся, калі даведаюся, што і ў самалётах. Фірма атрымала грошы, усе ў шакаладзе...

А і праўда, зрабілі ды зрабілі. Каму ад гэтага горш? Барыс з Глебам і Пётр з Паўлам прэтэнзій не прад'явяць.

Алена ЛЯЎКОВІЧ.